

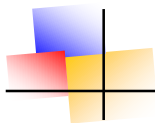

Zborové listy

Z obsahu:

Vianoce 2018
Nemecká idealistická filozofia
19. storočia
Slovo pre deti

Vianoce 2018

*Lebo znáte milosť nášho Pána Ježiša Krista, že súc bohatý pre vás bol schudobnel, aby ste vy zbohatli jeho chudobou.
(2Kor 8,9)*

Dnes je doba, v ktorej takmer všetci (alebo už úplne všetci?) myslia „ekonomicky“. To znamená, že sa všetky veci merajú buď peniazmi alebo nejakou inou formou osobného zisku. Považuje sa to za správne, veď prečo by som si nemal polepšiť, ak môžem? Asi najlepšie to ilustruje prípad jedného odborníka, ktorého som poznal tu na Slovensku. Raz mi oznámil, že sa sťahuje do zahraničia. Do štátu a mesta, kde nikoho nepozná, jednoducho na inzerát, bol na konkurze a zobrali ho. Na otázku prečo uviedol, akože ináč, že kvôli platu. Ja som si dovtedy myslel, že tu má dosť slušný plat, takže mi to veľmi nedávalo zmysel. Tak som sa rovno opýtal, aký má plat tu. Vyšlo najavo, že v podstate taký istý ako ja, ibaže o nejakých 15 rokov skôr ako ja, teda na svoj vek vynikajúci. Keď som to takto zhodnotil, odpovedal: Ale v mojej profesii je to nízky plat!

Takto to teda chodí. Ako mi popisoval jeden náš dávny emigrant - lekár vo Švajčiarsku: Švajčiarski lekári odchádzajú za lepšími platmi do USA. Na ich miesta prichádzajú za lepšími platmi lekári z Nemecka a Rakúska. Na ich miesta prichádzajú lekári najmä z Česka a Poľska. Do Česka sa sťahujú za lepšími podmienkami lekári zo Slovenska a sami sú nahrádzaní lekármi z Ukrajiny. Za Ukrajinou to už nevedel dosledovať, ale hádam stačí?! Hovorí sa tomu ekonomický profesijný vláčik. Všetci sa pohnú a každý si polepší, či nie? Akurát pacienti z tej úvahy celkom vypadli. A rodina a vzťahy a rodná zem a... A všetky nemerateľné veci.

Našťastie, náš Pán takto nerozmýšľal ani nerozmýšľal. Lebo keby áno, tak by sme nemali žiadne Vianoce. Nemal by žiadny dôvod ísť za nami na túto Zem, veď si tým iba pohoršil, a to veľmi podstatne! Jeho príchod na našu Zem nebol ani troška idylický. Odišiel z neba, kde mal hojnosť všetkého, lásku, slávu i česť, aby

prišiel na Zem, kde zažil biedu, nenávisť, pohrdanie a poníženie, a nakoniec potupnú a krutú smrť. My sme však Jeho stratou a ujmu získali nekonečne veľa – záchranu a večný život. Vďaka mu za to, že to urobil!

A tak nám aj tieto Vianoce pripomínajú, že nemáme hľadať iba svoje vlastné veci (1Kor 10,24 a 33), lebo tak to robil a robí aj náš Pán. Ved' veľký Boží dar, ktorý v tento čas slávime, nie je určený len pre kresťanov, ale pre všetkých ľudí. A tak je to vlastne so všetkými Božími darmi. Sme ochotní schudobnieť?

I.Ž.

Nemecká idealistická filozofia 19. storočia

KANT odstránil z náboženstva rozum, aby urobil miesto pre vieru. Transcendentný svet stavia nie na rozumových dôkazoch, ale na požiadavkách morálneho vedomia. Boha, slobodu, alebo večnosť podľa neho nemôžeme dokázať, ale musíme ich predpokladať, ak má mať mravnosť v nás nejaké zdôvodnenie.

Georg Wilhelm Friedrich HEGEL (1770-1811) bol najväčší a najvplyvnejší z filozofov, ktorí sa snažili Kanta prekonať. Jeho filozofia sa stala takmer oficiálnou filozofiou nemeckých univerzít a bola považovaná za neprekonateľnú. HEGEL veril, že vnútorná podstata absolútna je prístupná ľudskému rozumu, pretože absolútno sa odhaľuje v prírode a zároveň v ľudskom rozume. Tieto tri veci, absolútno, prírodu a ľudský rozum spája myšlienka (idea). Veci sa správajú podľa toho, ako sa absolútno prejavuje v prírode, preto aj človek rozmýšľa o prírode tak, ako sa absolútno prejavuje v jeho myslení. Takto „myslenie“ a „skutočnosť“ tvorí u HEGELA jednotu. HEGEL mal tiež význačný vplyv na teológiu a kritický prístup k Biblii. Boh je podľa neho Absolútno, ktoré sa prejavuje v histórii logickými procesmi spájania protirečení. Z ich syntézy vyrastajú ďalšie protirečenia a proces sa opakuje na vyššom stupni. Tak sa svetový duch vyvíja. Na hegelovskom sprístupnení absolútna, ktoré bolo stotožnené s kresťanským Bohom, vyrástla špekulatívna teológia, ktorá spôsobila najväčšiu revolúciu v kresťanskej histórii. Chcela vybudovať

jednotný a koherentný intelektuálny svet moderného kresťanstva, ale v skutočnosti vďaka nej kresťanstvo stratilo spojenie s duchovnými prúdmi svojej doby, vzdialilo sa realite a stratilo slanosť.

Romantické hnutie

Ku koncu 18. storočia sa začala v Európe vynárať generácia umelcov a mysliteľov, ktorá ich jasne odlišovala od ideálov klasicizmu a deizmu 18. st. Toto hnutie dostalo meno romantizmus. Bolo založené na myšlienkach Jeana Jacquesa ROUSSEAU (1711-1780). Trval na práve človeka odmietnuť existujúci poriadok ako celok a dôveroval vo vlastnú schopnosť tento poriadok od základov pretvoriť v súlade so samostatne odvodenými princípmi. Veril, že zmeny je možné dosiahnuť politickým procesom. Podľa ROUSSEAU je človek napriek svojim nerestiam dobrý a jeho necnosti sú zapríčinené neprirodzeným životom spoločnosti. Preto sa musí ako individuum vrátiť k svojmu citu, intuícii a prirodzeným pudom. Práve tento obrat k individuálnemu cíteniu postavenému v génoch proti všetkému a všetkým je základným motívom romantizmu.

Prvá a najčistejšia fáza romantického hnutia trvala v rokoch 1780-1830, teda asi 50 rokov. Vplyv romantizmu na náboženský a teologický vývoj je veľmi význačný v jeho zdôraznení citu a intuície (SCHLEIERMACHER), nekonečnej a večnej iskry v človeku (SCHLEGEL) a jeho umeleckej predstavivosti a zmyslu pre neviditeľno (NOVALIS). Vo Francúzsku romantizmus prispel k obnove katolíckej cirkvi.

Úpadok viery

Pre dejiny kresťanstva sa vyššie spomínané prúdy 19. storočia najvýraznejšie prejavili vo všeobecnom úpadku viery. Sebadôvera človeka výrazne podporená úspechmi prírodných a technických vied odmietala naďalej sa skláňať pred autoritou cirkvi (katolicizmus) alebo Písma (protestantizmus), pred starým usporiadaním spoločnosti a odkladaním spravodlivosti na Boží súd vo večnosti. Nový pohľad človeka na svet a svoje miesto v ňom ako samostatného, nikým a ničím neprevyšovaného vládca, vyjadrovali hlavne tieto osobnosti a myšlienkové prúdy:

August COMTE (1790-1857) – pozitivizmus

Pozitivizmus je postoj, myslenie, duch skúmania a prístup k skutočnosti, ktorého centrom je odmietnutie myšlienky, že príroda

má nejaký cieľ jestvovania. Sústreďuje sa na vedecké skúmanie vzťahov medzi rôznymi javmi.

Ludwig FEUERBACH (1804-1872) – meštiansky ateizmus

FEUERBACH sa snažil dokázať, že náboženstvo síce patrí k podstate človeka, ale správna teológia je *antropológia*. Boh človeka nie podľa neho nič iného ako zbožštená podstata človeka. Človek projektuje svoje strachy a túžby na bohov (Boha), a tak "tvorí boha na svoj obraz". Tým, že vysvetlil náboženstvo ako seba-projekciu človeka, nepriamo dal filozofickému štúdiu človeka nábožensko-teologický ráz, ktorý sa naplno prejavil v marxizme.

Charles DARWIN (1809-1882) – evolúcia

DARWIN nebol pôvodcom evolučnej teórie, ale bol to on, kto svojou knihou *Origin of Species* (Pôvod druhov, 1859) vzbudil obrovský rozruch a vyvolal debatu, ktorá vyplňovala tri alebo štyri posledné dekády 19. storočia. Základnou tézou jeho teórie bolo tvrdenie, že v biológii vládne neosobný "prirodzený výber", alebo "prežitie najvhodnejšieho druhu". Roku 1871 vydal dielo *The Descent of Man* (Pôvod človeka), v ktorom rozširuje svoje teóriu aj na človeka a spoločnosť. *Darwinizmus* sa postupne stal „vedeckou“ alternatívou k viere v stvorenie a v teleologické procesy v prírode aj v ľudskej spoločnosti. Sociálny darwinizmus sa neskôr dramaticky prejavil v totalitných režimoch komunizmu a nacizmu.

Friedrich NIETSCHE (1844-1900) – nihilizmus

NIETSCHE vychádzal z presvedčenia, že „Boh je mŕtvy“, a preto človek sa musí o seba postarať sám. Na jednej strane to znamená neslýchanú slobodu. Na druhej strane to však vyžaduje vôľu k moci a prehodnotenie všetkých hodnôt. Jeho ideálny človek, ktorý je schopný žiť vo svete bez Boha, je Übermensch (nadčlovek). Je to človek, ktorý si uvedomuje svoje položenie, tvorí svoje vlastné hodnoty a žije podľa nich. Pozná strach, ale víťazí nad ním a pohŕda slabosťou v sebe aj v iných.

Karl MARX (1818-1883) – komunizmus a socializmus

MARX nasledoval FEUERBACHA v jeho ateizme a pripísal všetky javy a procesy reality hmote. Matéria preňho nie je len mechanicky fungujúca mŕtva hmota, ale je to akýsi „božský“ prameň dialektických procesov v prírode i ľudskej spoločnosti. Náboženstvo falošne odvádza pozornosť od tohto sveta, preto zrušenie náboženstva patrí k programu marxizmu.

Problémy spoločnosti vyplývajú zo súkromného vlastníctva, ktoré zákonite, prostredníctvom revolúcií, prechádza na potlačené *triedy*. Nakoniec trieda robotníkov súkromné vlastníctvo zruší, človek prekoná odcudzenie z neho vyplývajúce a vybuduje beztriednu spoločnosť. Otvorená výzva k robotníkom, aby násilím uchopili moc v štáte a nastolili nové pomery, zaznela v *Komunistickom* manifeste v r. 1848. Marxizmus vo vydaní sovietskom, čínskom alebo latinsko-americkom sa stal v 20. storočí vierou miliónoch ľudí a má na svedomí smrť ďalších miliónoch, ktoré sa stali obeťami tohto boja za novú spoločnosť.

Vyprázdnenie cirkví

Roku 1914 v porovnaní s rokom 1800 oveľa viac ľudí odmietalo hlásiť sa ku kresťanstvu. Zdá sa, že tu spolupôsobilo niekoľko príčin: (1) Lekárska veda uľahčila utrpenie a otupila strach zo smrti znížením úmrtnosti mladých. (2) Zdá sa, že masové sťahovanie do miest prispelo k rastu ľahostajnosti voči cirkvi sčasti zlyhaním cirkevného systému farností, ktoré boli vytvorené pre vidiecky, poľnohospodársky typ spoločnosti, a sčasti vplyvom veľkomestského života s jeho anonymitou, možnosťou využitia voľného času a sústredení ne-kresťanskej a ne-náboženskej kultúrnej aktivity. (3) Príchod tolerancie znamenal, že nielen jestvovala možnosť vybrať si medzi mnohými cirkvami, denomináciami a náboženskými spoločnosťami, ktoré sa často navzájom zatracovali, ale bola tu sloboda proti-cirkevnej a proti-kresťanskej propagandy. Tento slobodný „trhový“ výber bol oveľa náročnejší ako dedičstvo viery a morálky po otcoch. Vytlačenie náboženstva z tejto trhovej ponuky sa ešte urýchlilo vydávaním novín a časopisov (a v 20. storočí rozhlasom a televíziou). (4) Kritika Biblie predstavovala Bibliu ako ktorúkoľvek inú knihu. Roku 1914 oveľa menej ľudí verilo napríklad biblickej správe o stvorení alebo o potope sveta.

Nemecká protestantská teológia v 19. storočí

Teológia 19. storočia je *reakciou* na úzky racionalizmus 18. storočia, ale zároveň stavia na osvietenstve a racionalizme 18. storočia. V tejto racionalistickej štruktúre zaniklo všetko, čo činilo život a svet závislým na nejakom princípe a nadsvetovej realite. V 19. st. sa teológia snaží riešiť túto ťaživú situáciu tým, že vykladá Boha z predpokladov ľudského ducha. SCHLEIERMACHER ponúka kategóriu univerza a jeho totality, RITSCHL ho nahrádza kantovským mravným zákonom, ktorému nemožno uniknúť, HEGEL kategóriou absolútneho ducha

a TROETSCHL absolútnom, ktoré sa prelamuje z hlbín vesmíru na prah ľudského vedomia.

SCHLEIERMACHER sa svojím dôsledným prepracovaním teológie na princípoch súčasnej filozofie a vedeckého poznania stal symbolickou postavou všetkých podobných snáh o redefiníciu teológie. Karl BARTH ho považoval za zakladateľa modernej teológie.

Friedrich Daniel Ernst SCHLEIERMACHER (1768-1834)

Narodil sa a do desiateho roku svojho života bol vychovávaný v Breslau (Wroclaw). Ako 15-ročný bol poslaný so svojím bratom a sestrou do školy moravských bratov a 17-ročný šiel na univerzitu toho istého typu. Jeho otec mal úzke spojenie s „moravanmi“ (ako vojenský kaplán) a chcel, aby jeho deti vyrastali v zbožnej atmosfére zdravej morálnej disciplíny ich vzdelávacieho systému. Hoci sa v rokoch 1787-89 s nimi rozišiel, navždy ostal hlboko ovplyvnený ich učením a práve im bol zaviazaný za hlbokú zbožnosť, ktorá je pozorovateľná vo všetkých jeho spisoch.

SCHLEIERMACHER študoval v Berlíne a Halle. Mal úzky vzťah romantickému hnutiu, silný vplyv mala naňho aj Kantova a Spinozova filozofia. Jeho najdôležitejšie spisy sú *Reden* (Reči, 1799) a *Glaubenslehre* (Náuka o [kresťanskej] viere, 1821-22).

Kniha *Reden* pozostáva z 5 prednášok, ktorých témou sú pojednania o obrane náboženstva, jeho základné definície a teórie o cirkvi a náboženstve vo všeobecnosti. V tejto knihe bráni miesto náboženstva v ľudskej prirodzenosti a kladie základ teológie do skúsenosti. Náboženstvo nepozostáva z doktrín ani systémov teológie. Nesmieme ho stotožniť so spôsobom myslenia alebo súborom tvrdení viery. Božia bytosť sa nachádza v každej ideji našej osobnosti. K spojeniu s Večným dochádza prostredníctvom meditácie a kontemplácie, nie činom vôle ani intelektu, ale *pocitom absolútnej závislosti na Bohu*. Náboženstvo spočíva práve v tomto cite. V tomto cite je možné nájsť pravú zbožnosť. Spoločenstvo tých, ktorí prežívajú takúto zbožnosť, je pravá cirkev. Cieľom všetkých náboženstiev je premostiť priepasť medzi univerzálnym a konečným a priviesť človeka k harmónii s Bohom. Náboženstvá sa preto nemajú triediť na pravé a falošné, ale majú sa hodnotiť vo vzťahu k ich schopnosti dosiahnuť horeuvedený cieľ. Kresťanstvo je zo všetkých známych náboženstiev najlepšie, nakoľko najplnšie napĺňa túto úlohu. Kristova osoba je

ústredným prvkom v kresťanstve. On je zmiernením konečna s nekonečnom, časného s večným, zjednotením Boha a človeka. On je Prostredníkom, ktorý dáva nesmrteľnosť. V tomto zmysle bol silno kristocentrickým. Kniha *Reden* mala v konečnom dôsledku väčší vplyv na teológiu 19. st. ako ktorákoľvek iná kniha.

V knihe *Glaubenslehre* podal SCHLEIERMACHER svoje systematické rozvinutie kresťanskej viery, a bol preto nazvaný prvým moderným systematickým teológom. Jeho hlavným predmetom záujmu nebola filozofia, ale teológia. Hovorí, že podstatným alebo spoločným prvkom náboženstva je cit (alebo bezprostredné uvedomovanie) absolútnej závislosti na Bohu. Kresťanstvo je najvyššie, ale nie jediné pravé náboženstvo. Zjavenie nie je výlučne obmedzené na kresťanstvo. Podobne ako SPINOZA, ponecháva akúsi neurčitost svojej definícii Boha. Boh je „vyvýšený nad každú personalitu, je to univerzálna, produktívna, spájajúca nutnosť všetkého myslenia a existencie“. Tieto atribúty znamenajú len niečo osobitné v spôsobe, akým sa cit závislosti vzťahuje k Bohu. Kresťanská viera sa odlišuje od iných v tom, že všetko sa vzťahuje na vykúpenie uskutočnené v Ježišovi z Nazareta. (1) Ježiš je v centre. (2) Jeho dielom je vykúpenie. (3) Kresťanská viera je zakorenená nielen v závislosti na Bohu, ale aj na dvojitej skúsenosti: (a) vedomie hriechu (hriech = nedostatok uvedomovania Boha), (b) vedomie milosti (vykúpenie = premáhanie hriechu a premena smerom Je plnému spoločenstvu s Bohom). Vykúpenie pochádza plne z Božej milosti a prichádza prostredníctvom Kristovho plného uvedomenia Boha.

SCHLEIERMACHEROVA teológia je uznávaná ako najsilnejšie systematické vyjadrenie romantického a liberálneho chápania kresťanského náboženstva. Bol nazvaný otcom modernej liberálnej teológie, pretože podľa neho:

- Biblia a vyznanie viery sú dôležité len ako záznamy a výklady kresťanskej *skúsenosti*,
- v teológii nie je podstatné učenie o Bohu, stvorení atď. v štýle starej dogmatiky, ale *podanie kresťanskej viery*, ktoré je interpretáciou kresťanskej skúsenosti,
- v kresťanstve je centrálnym prvkom Kristus, ktorý spája konečné s nekonečným, časné s večným, a preto má človek nádej nesmrteľnosti.

K SCHLEIERMACHEROVÝM nasledovníkom patrili napr. Wilhelm Martin Leberecht DE WETTE (1780-1849), ktorý si odcudzil racionalistov svojím dôrazom na náboženskú skúsenosť a pietistov svojou kritikou Písma. Jeho práce z oblasti biblických vied ovplyvnili celý nasledujúci vývoj tohto skúmania. Z ďalších spomenieme len Isaaka Augusta DORNERA (1809-1884), ktorý vo svojej vierouke spájal vplyv SCHLEIERMACHEROV s vplyvom HEGELOVÝM. SCHLEIERMACHER sa stal predchodcom raného neo-ortodoxného hnutia 20. storočia vedeného Karlom BARTHOM a Emilom BRUNNEROM. Neo-ortodoxia pripísala slepú uličku, do ktorej sa teológia dostala tesne pred prvou svetovou vojnou, „falošnému začiatku“, ktorý začal SCHLEIERMACHEROM o storočie skôr.

Teologické školy

Väčšinu nemeckých teológov 19. st. môžeme zadeliť do jednej z troch skupín: na jednom konci stáli racionalisti, ktorí pokračovali v štýle racionalizmu 18. storočia, na druhom konci konfesijní teológovia, zástancovia luteránskej ortodoxie, a medzi nimi teológovia „sprostredkujúcej školy“.

K racionalistom patrili napríklad Heinrich Eberhard Gottlob PAULUS (1761-1851), ktorý vo svojom *Živote Ježiša* používa typické racionalistické vysvetlenia Ježišových zázrakov a zmŕtvychvstania. Konfesiónalna ortodoxia mala najpozoruhodnejšieho reprezentanta v osobe Ernsta Wilhelma HENGSTENBERGA (1802-1869), ktorý bol vedúcou osobnosťou aj v luteránskych pietistických kruhoch. Bol profesorom Starej Zmluvy v Berlíne a napriek kritike, výsmechu a ohováraniu zastával konzervatívne teologické postoje. Ku konfesiónalnej ortodoxii patrí tiež erlangenská škola s predstaviteľmi ako sú Gottfried THOMASIIUS (1802-1875), Adolf von HARLESS (1896-1879), Johann Christian Konrad von HOFFMANN (1810-1877) a Franz DELITZSCH (1813-1890). Táto škola je známa hlavne HOFFMANNOVÝM dôrazom na dejiny spásy (Heilsgeschichte), osobný zážitok znovuzrodenia a Bibliu ako spásodejinný organizmus, v ktorom je vždy predchádzajúce prípravou a predpoveďou nasledujúceho. Medzi týmito dvomi extrémami stála sprostredkujúca škola eklektického rázu, ktorá spájala vieru otcov s prvkami moderného poznania. Niektorí historici priradujú k sprostredkujúcej škole aj prebudeneckú teológiu, ktorá „pokračovala v starom supranaturalizme, dala mu náboženské prehĺbenie a spojila ho s romantickým chápaním

dejín". Sem patrí Johann August Wilhelm NEANDER (1789-1850), ktorý sa venoval dejinám kresťanstva a vyznačuje sa dôkladným štúdiom prameňov. K dejinám pristupoval prostredníctvom osobností a jeho dejiny sú vlastne sériou pozoruhodných biografických portrétov. Z tejto skupiny spomenieme ešte Friedricha Augusta Gottreu THOLUCKA (1799-1877), ktorý sympatizoval s pietizmom, aj keď prijímal niektoré kritické názory. Pod jeho vplyvom sa univerzita v Halle vymanila spod vlády racionalizmu.

Mimo týchto troch skupín teológov treba spomenúť kritickú tübingenskú školu a Ritschlovu (liberálnu) školu. Najvýznamnejším predstaviteľom novej tübingenskej školy bol Ferdinand Christian BAUR (1792-1860), ktorý aplikoval HEGELOVU dialektickú metódu na Novú Zmluvu. Podľa neho v prvotnom kresťanstve existovali proti sebe stojace skupiny (téza a antitéza): Petrovo judaistické a Pavlovo grécke kresťanstvo, ktoré potom vyústilo do syntézy – katolíckej cirkvi. Podľa tejto schémy BAUR poprel Pavlovo autorstvo u väčšiny listov uvádzaných v Novej Zmluve pod jeho menom. Baurov žiak, David Friedrich STRAUSS (1808-1874), sa stal svojím *Leben Jesu kritisch bearbeitet* (Ježišov život kriticky spracovaný, 1835) nadhlo najslávnejším nemeckým teológom. Vychádzajúc z HEGELA vyhlásil historickú realitu bohočloveka (Ježiša Krista) za nemysliteľnú. To, čo kresťanská dogmatika učí o Ježišovi Kristovi, platí v skutočnosti o ľudstve ako celku. Novozmluvné príbehy vysvetľuje ako cirkevné predstavy vyjadrené mýtom. Jeho kniha vyvolala veľký rozruch a mnoho literárnych odpovedí, ktoré však mali len malý mimocirkevný vplyv.

Po SCHLEIERMACHEROVI najvplyvnejším nemeckým teológom 19. st. bol Albrecht RITSCHL (1822-1889), ktorý je predstaviteľom klasického protestantského liberalizmu. Liberálnu teológiu je veľmi ťažké definovať a dnes sa týmto pojmom označuje čokoľvek, čo sa podľa niekoho vymyká z tradičnej kresťanskej ortodoxie. Historicky je liberalizmus hnutie, ktoré začalo SCHLEIERMACHEROM a najviac sa prejavilo u RITSCHLA a jeho školy. Tzv. „progresívna ortodoxia“, ako sa liberálna teológia niekedy nazývala, bojovala za prijatie evolučného myslenia a kritického prístupu k Biblii. RITSCHLOVA teológia vychádza z KANTA, ktorý je chápaný antimetafyzicky. Odmieta preto metafyzické (dogmatické) špekulácie a kresťanstvo redukuje na etický imperatív, v ktorého uskutočnení vidí Kráľovstvo Božie na Zemi. Ritschlovská

teológia mala veľkého predstaviteľa v cirkevnom historikovi Adolfovi von HARNACKOVI (1851-1930).

Biblická kritika

19. storočie bolo svedkom veľkého rozvinutia tzv. *biblickej kritiky*. Vyššia kritika v 19. storočí sa hlavne na jeho začiatku rozvíjala takmer bez akejkoľvek vonkajšej kontroly (ako napr. archeológia) a oddávala sa špekuláciám o texte na základe porovnávania Biblie so sekulárnou literatúrou (liberalizmus) a súčasných filozofických názorov (vedecký svetonázor). Výsledkom bolo množstvo „úvodov“ (Einleitung) do Starej alebo Novej Zmluvy, v ktorých sa autori snažili určiť autorstvo, čas vzniku, adresátov a pramene biblických kníh pričom sa navzájom predbiehali v popieraní tradične prijatých tvrdení.

Filozofické a teologické pozadie biblickej kritiky

Idealistická filozofia Immanuela KANTA (1724-1804) kombinovaná s názormi SCHLEIERMACHERA, HEGELA a RITSCHLA vytvorila filozofický podklad pre kritický prístup k Biblii. Vo svojej Kritike praktického rozumu KANT tvrdí, že človek nemôže poznať Boha ani dušu, nakoľko patria do sveta nepoznatelného zmyslami alebo rozumom. Pretože KANT popiera, že by človek mohol poznať svet sám o sebe, v jeho systéme niet miesta pre historické a objektívne Božie zjavenie v Biblii. Pre neho je Biblia len ľudským dielom, ktoré podlieha historickej kritike, ako každé iné.

Osvietenský racionalizmus a kantovská filozofia sa takto stali predkami biblickej kritiky, ktorá spochybňuje nadprirodzenú stránku Biblie ako Božieho zjavenia a robí z Biblie záznam subjektívnej evolúcie náboženstva v ľudskom vedomí. (Odmietanie tejto deštruktívnej kritiky nemusí viesť študenta Biblie k odmietnutiu každej biblickej kritiky. Nižšia biblická kritika viedla k vysokej presnosti pri určovaní originálneho biblického textu. Táto kritika nenapadá žiadne učenie ani etiku Písma.)

Najvplyvnejším z kritikov Starej Zmluvy v 19. storočí sa stal Julius WELLHAUSEN (1844-1918), ktorý istým spôsobom zhrnul a uzavrel kritický pohľad na židovské náboženstvo z pohľadu evolucionistického. Novozmluvná kritika sa sústreďovala na problém „historického Ježiša“ (napr. D. F. Strauss). Po veľkej plejáde „životov Ježišových“, ktoré sa v podstate snažili vypreparovať z evanjelií Ježiša bez zázrakov, toto snaženie uzavrel na začiatku 20. storočia Albert SCHWEITZER dielom

Von Reimarus zu Wrede (1906), v ktorom konštatuje, že hľadanie historického Ježiša skončilo v slepej uličke.

Poznámka o biblickej archeológii a nižšej kritike: 19. storočie bolo svedkom začiatkov a rozvoja biblickej archeológie, ktorá potvrdila presnosť mnohých údajov v Biblii. Napr. štúdia Williama RAMSAYA o geografii a archeológii Rímskej ríše potvrdila obraz, ktorý nakreslil Lukáš v Skutkoch apoštolských. LIGHTFOOTOVO štúdium rannej kresťanskej literatúry vyvrátilo BAUROVO datovanie novozmluvných spisov. To sú len dva príklady toho, ako ešte v priebehu 19. st. sa objavili fakty, ktoré upozornili na nebezpečenstvo tvorby *historických* uzáverov na základ *filozofických* východísk.

Slovo pre deti

Kto boli Ježišovi prví žiaci?

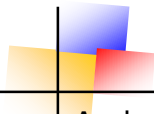
Ježiš prišiel na svet, aby sa stal našim Záchrancom. Boh chce, aby všetci jeho ľudia tvorili jednu veľkú rodinu. Preto Ježiš od samého začiatku združoval svojich nasledovníkov do spoločenstva. Volali ich "učenici", to značí študenti či žiaci.

Ježiš mal plán. Najskôr bude vyučovať a pripravovať niekoľko učeníkov. Budú s ním tráviť veľa času a spoznávať ho. Potom ich vyšle do sveta s posolstvom o jeho láske a spáse.

Osobu, ktorú niekto iný vyšle, nazývame apoštol. Ježiš si zvolil za svojich apoštolov dvanásť učeníkov. Mali ísť do celého sveta rozprávať ľuďom o Ježišovi. Najskôr ich však Ježiš musel povolať a vyučiť.

Najmenej štyria z tých mladých mužov, ktorých Ježiš oslovil, boli rybári. Poznáš ich

mená? Boli to dve dvojice bratov. Jakub a Ján, Šimon a Andrej. Asi sa navzájom dobre poznali. Lovili ryby v Galilejskom jazere. Predpokladali, že strávajú zvyšok svojho života lovom a predajom rýb. Potom však počuli o Ježišovi a počúvali jeho vyučovanie.

Jedného dňa sa im Ježiš prihovoril na brehu mora. "Nechajte svoje člny a siete," vraví. " Podďte za mnou. Pomôžem vám loviť ľudí." A oni tak urobili. Povedali svojim rodinám, čo zamýšľajú. Všetko zanechali a nasledovali Ježiša.

Čo si títo štyria rybári mysleli o ostatných, ktorých Ježiš povolal, aby boli s ním? Museli sa za čudovať, keď pozval Matúša. Určite ho poznali. Vyberal od nich dane pre Rimanov. Vyberačov daní, ktorí zarábali veľa peňazí, ľudia nemali radi. Považovali ich za zradcov.

Bratia rybári boli statoční, ťažko pracujúci muži. Ale Ježiš zavolať aj niekoho veľmi odlišného. Volal sa Šimon. Pokladali ho za Zelótu, lebo chcel odstrániť rímskych vojakov z krajiny – dokonca aj keby mal niekoho zabiť.

A boli tam ďalší... Jeden z nich sa volal Judáš Iškariotský. Ostatní mu dôverovali a urobili ho pokladníkom. Ale Ježiš poznal Judášovu pravú tvár. Vedel, že ho Judáš jedného dňa zradí. Aká podivná skupinka! No o tri roky títo muži prekvapili svet. Boli pripravení ísť kdekoľvek a rozprávať ľuďom o Ježišovi. Boli ochotní za Ježiša dokonca i zomrieť, lebo ho mali veľmi radi.

Otázka: Kto boli Ježišovi prví žiaci?

Odpoveď: Ježiš si vybral za svojich učeníkov dvanásť mužov. Ježiš povedal, že prišiel na svet, aby vybudoval novú Cirkev. Mal na mysli rodinu ľudí, ktorí mu dôverujú a milujú ho.

V starozákonných časoch Cirkev tvorili najmä ľudia, ktorí pochádzali z rodiny praotca Abraháma. Tvorilo ju dvanásť kmeňov, ktoré sa volali po Abrahámovom vnukovi Jákobovi. Tí však sklamali Boha tak veľmi, že mal v pláne začať niečo celkom nové.

Ježišova Cirkev bola nová. Predsa však chcel dať najavo, že nadväzuje na pravú starozákonnú Božiu Cirkev. A keďže v Starom zákone mala Cirkev dvanásť kmeňov, Ježiš si zvolil dvanásť mužov za svojich apoštolov. Boli to oporné piliere jeho Cirkvi.

Pamätaj si verše: A ustanovil dvanástich, aby boli s ním, aby ich posielal kázať a aby mali moc uzdravovať neduhy a vyháňať démonov. (Mk 3, 14-15)

Staršovstvo informuje:

- Misijní pracovníci MTW informovali staršovstvo o zámere uskutočňovať raz do mesiaca anglicko-slovenské bohoslužby na pôde nášho zboru. K tejto službe hľadajú pomocníkov, aby obidve práce boli viac prepojené.
- Staršovstvo súhlasí s usporiadaním zbierky na darčeky pre Vítkovce 9.12.
- Staršovstvo sa po dlhšej debata rozhodlo pre popoludňajší termín štedrodenného zhromaždenia, aby naplnilo svoj sľub z členskej schôdze a vyšlo v ústrety tým, ktorí týmto spôsobom chcú začať Štedrý večer.

Zborové listy vydáva Zbor Cirkvi bratskej, Kováčska 31, Košice.

Len pre vnútornú potrebu.

Uzávierka nasledujúceho čísla je v stredu 30.12.2018

Za príspevky vopred ďakujeme.

Redakcia: I.Žežula

Jazyková korektúra: I.Žežula

Grafická úprava: M.Petrejčík

Web: <http://www.cbke.sk>

Organizačné informácie

Pravidelné stretnutia:

- + **Nedeľné zhromaždenie:** o 10.00 hod. v modlitebni.
- + **Modlitebné stretnutia:** v nedeľu o 9:30 v zborovej miestnosti
- + **Biblické hodiny:** v stredu o 17:00 hod. v modlitebni
- + **Program pre deti:** každú nedeľu v priebehu hlavného zhromaždenia

Kazateľ je k dispozícii k pastoračným rozhovorom v každom čase.

Kontakty:

Kancelária zboru: 055/622 5424; kazateľ Rastislav Betina 0948 235 035

Ďakujeme za podporu práce zboru, jednotlivých zborových činností a aktivít vašim finančným darom na účet:

SK76 0900 0000 0050 2302 2870 - zabezpečenie každodenného chodu zboru

SK78 3100 0000 0043 5012 9742- pre investičnú Výstavbu Bardejovská

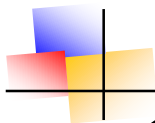
Služba pri ozvučení: Ján Havrila

Služba prekladu kázne: Daniel Liška, Marcel Kuzma

Modlitebné podnety:

- + Za brata kazateľa a jeho rodinu
- + Za všetky stretnutia v zbore, za ich duchovný úžitok
- + Za duchovnú jednotu zboru
- + Za evanjelizačnú a svedeckú službu
- + Za misiu doma a v zahraničí
- + Za rodiny za výchovu detí v duchu evanjelia
- + Za našich chorých a dôchodcov
- + Za uzdravenie Zuzky, ktorá je vážne chorá

Program na mesiac december 2018

<i>Zmena programu vyhradená.</i>		
2.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina)
4.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
5.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina) 17:00 Bible study - The Meeting Place
6.	Št	17:00 Women's Bible study - The Meeting Place
8.	So	16:30 LEGO klub
9.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina) Večera Pánova 13:00 Stretnutie rodín
11.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
12.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina)
13.	Št	10:00 Mami klub study - The Meeting Place 17:00 Women's Bible study - The Meeting Place
16.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina)
18.	Ut	10:00 Mami klub - The Meeting Place
19.	St	17:00 Biblická hodina (kaz. Rastislav Betina) 17:00 Bible study - The Meeting Place
20.	Št	17:00 Women's Bible study - The Meeting Place
23.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina) Detská slávnosť
24.	Po	15:00 Vianočné zhromaždenie (kaz. Rastislav Betina)
25.	Ut	10:00 Zhromaždenie (kaz. E.Mittelmann)
30.	Ne	10:00 Zhromaždenie (kaz. R. Betina)
1.1.	Ut	10:00 Novoročné zhromaždenie (kaz. R. Betina) Večera Pánova

** The Meeting Place adresa: Strojárska 1061/3, 040 11 Košice*